

B., ležícího větším dílem v jiném okrese — nebo zda oprávněn jest Josef Novotný, sedlár z Hradiště 18 vydati dluhopis na nemovitosti zatížené substitucí. —

Jsou to tedy vesměs okolnosti, týkající se obsahu listiny — nikoliv však práva podepisovati. Neboť notář by i by odpověden, kdyby v hořejším případě potvrdil, že listinu podepsal Josef Novotný, kterého sice zná, ale neví, je-li skutečně »sedlářem v Hradišti 18« a přec jen to uvedl — a to, podle jednoho rozhodnutí i v tom případě, že by se dodatečně ukázalo, že skutečně obě osoby jsou totožné.

Nebo v druhém případě: Dejme tomu, že by podle výkladu nepříznivého notář měl skutečně jen osvědčiti, že podepsali listinu p. Josef Novotný a p. Z. — podpisy by ověřil, k tabulárce přiložil by se výtah z rejstříku, osvědčující, že Josef Novotný oprávněn jest firmovati — pak se ale ukázalo, že »oprávněný« Josef Novotný a »podepsavší« Josef Novotný jsou dvě rozdílné osoby —

Kdo to měl dbáti na to, aby podepisoval ten pravý? Zajisté by tžž pán, který vyžaduje výtahy z rejstříků, jako *conditio sine qua non* prohlásil: »Samozřejmě ověřující notář!« Ověřuje-li notář pravost podpisu — musí přece znáti, že podpis jest pravý a priori. Ověřuje-li notář podpis Spořitelny, musí věděti, že opravdu Spořitelna jest podepsána. A to by přece v případě podpisu osobami neoprávněnými nebyla!

A pro uklidnění: Jak může věděti onen notář, že podpisují za ústav — řekněme banku N — opravdu pp. X. a Y.? — Velmi dobře! však má ve svých protokolech jejich valné hromady — nemá-li, jest mu — při místních a okolních ústavech jistě dobře známo, kdo za ony ústavy jedná, — je-li v sídle krajského soudu, může bez překážky nahlédnouti do rejstříku (to ovšem knihovní referent činiti není povinen, a proto neučiní), může konečně nahlédnouti do výtahu z rejstříku, který po provedení legalisace — tedy nejdéle po 5 minutách — straně vrátí (přiložíte-li výtah ke knihovní žádosti, obdržíte jej zpět za půl roku). Je to tedy postup, odpovídající znění zákona — a ač zdánlivě nedůležitý, přec jen v praxi poskytující značně výhod. Když na př. zdejší peněžní ústav má podepisovati kvitanci do druhého konce Čech — a bude míti volbu, buď obstarávati k podpisům výtah z rejstříku, neb obejíti se bez zaslání zvláštního výtahu, zvolí jistě postup jednodušší a — příznivější — lacinější. Že je to výhoda pro stranu? — Jest. Ale to je jen docela v pořádku. Neboť v mezích zákonných předpisů jsou úřady pro strany ne strany pro úřady. Je-li možný dvojitý způsob, třeba vybrati ten jednodušší a ne naopak!

Ostatně — ještě jedna věc. Je spousta firemních podpisů, kde firmuje osoba jedna — ne svým jménem, nýbrž vypsáním firmy — a sice určitým způsobem vypsání firmy. Může tedy býti v praxi velký rozdíl, je-li na listině podpis »V. Jech« a nebo »Jech Václav« — ač obojí podepisuje Václav Jech — první je závazek firemní, druhý závazek soukromý, — což může býti velký rozdíl. On ale »V. Jech« — může podepsati i pan X. — a právem, neboť jest společníkem, k samostatnému firmování oprávněným. A tady jsme zase u toho, co tvrdím na začátku. Neověřuje se podpis osoby fyzické — protože pan X. na listinu samostatnou píše něco docela jiného než svůj podpis. Ověřuje se, že panem X. podepsala firma V. Jech — tedy právnická osoba. A proto musí ověřující znáti, zda skutečně podepsala platně.

Druhá maličkost, A — provádí-li se důsledně — velmi nepříjemná maličkost. Jak známo, knihovní žádosti musí být podepsány. Pravost podpisů se zpravidla nezkontroluje, protože rozhoduje obsah listiny.

Takové docela nevinné ustanovení — že ano? — Ale: Každý, kdo zná techniku provádění knihovních smluv řekne, že není zpravidla možno sepsati — a tedy také podepsati — knihovní žádost současně se smlouvou. Padá tedy — s výhradou žádostí s předepsaným ověřením podpisů ve většině případů možnost, aby bez zvláštní cesty k právnímu zástupci strany vlastnoručně podepsaly tabulárku. Proto také mnohdy se podpis stran na žádosti vypíše strojem (Já osobně bych to považoval za přijatelné, neboť tak prima vista se podpis nevydává za to, čím není — t. j. vlastnoruční.) nebo připiše se v kanceláři ručně.

Jenom že: představte si úzkostlivého — (pravím výslovně jen úzkostlivého — tedy ne snad proti právním zástupcům snad dokonce zaujatého) referenta.

Podpis jména strany strojem není podpisem jak zákon žádá: V tom by nebylo sporu, že skutečně podle litery zákona může žádat podpis vlastnoruční, »jehož pravost se zpravidla« nezkontroluje. Konečně — i to se může pro klid udělat. Ale pravost podpisu nezkontroluje se jen »zpravidla«. Což, bude-li z toho ten referent odvozovat, že by přec jen někdy měl srovnati pravost podpisu na žádosti s podpisem na smlouvě? A což když — samozřejmě — objeví, že oba podpisy jsou docela různé?

Nezbývalo by než dávat si do smluv plnou moc k podpisu žádostí knihovních.

Nemohl by nový zákon knihovní věc tuto upravit, tím způsobem, že by v případě, kdy tabulární žádost jest signována právním zástupcem, nevyžadoval vlastnoručního podpisu strany?

JUDr. František Matouš:

§ 37 zákona č. 81/20.

Podle § 37 přídělového zákona č. 81/20 odstavce 2. a 3. jest pro vždy stanoveno, že příděly, at celé nedíly, nebo jednotlivé pozemky, lze zcizovati jenom za cenu přídělovou. Pouze »k vykonanému zlepšení jest bráti slušný zřetel«. Přepatek ceny nabývací zvětšené o uznané investice propadl by státu. Proto výměry S. P. Ú., schvalující zcizení přídělů končí stereotypní již doložkou, upozorňující v různých stylistických obměnách účastníky smlouvy, že »svolení ke zcizení (prodeji, směně atd.) uděleno s podmínkou, že obě smluvní strany jsou rukou společnou a nedílnou povinny podle § 37 zákona z 30. ledna 1920 č. 81 sb. z. a n. vyplatiti Státnímu Úřadu Pozemkovému jako přepatek to, oč skutečné plnění za zcizený pozemek přesahuje cenu, uvedenou ve schválené smlouvě.«

Opatření toto bylo dobře míněno především jako trvalá brzda spekulativního kupčení příděly; také mělo snad umožniti zachování původní jejich přístupné ceny i pro budoucnost, a tím zachrániti je lidem malým. — Při prodeji celých majetků nemovitostních, kde příděly jsou pouhou jejich součástí, nepůsobí důsledky tohoto ustanovení zákona potíží, protože jest na snadě, podotknouti ve smlouvě, že z úhrnné ceny tržové připadá na příděly spolu prodávané částka, rovnající se penízi, za ně původním nabyvatelem zaplacenému, a sotva komu podaří se prokázati opak. S. P. Ú. sice někdy žádal,

aby psaly se smlouvy dvě, prvá jenom o přidělech, druhá o nemovitostech ostatních, už ani na věci ničeho neměnila, poněvadž rozvržení ceny tržové zůstalo totožno jako ve smlouvě jednotné. Záměr S. P. Ú., tím sledovaný, byl totiž příliš průhledně »úskočný«, a také na nepravém místě uplatněn.

Prodává-li se pouze jednotlivý pozemek přidělový, postačí cenu skutečně placenou snížit »do zápisu« na číslici ceny přidělové, s připočítáním dovolených příplatků investičních, a liteře zákona jest vyhověno. Nevzniknou-li mezi smluvními stranami mrzutosti, které by v důsledcích svých umožnily »úřední« nahlédnutí do skutečných okolností zcizovacího jednání, zůstane tato »pia« fraus (sledující vlastně jen splnění předpisu zákona) pro vždy utajena.

Tak tomu jest také při pozemcích, pocházejících z dlouhodobého pachtu, při nichž schvalující úřad praktickává obdobnou zásadu.

Původci tohoto ustanovení o propadnosti přeplatku ceny tržové, převyšujícího cenu přidělovou ve prospěch státu neuvážili náležitě, že panské latifundie, zábořem rozdrobené a rozdělené mezi drobný lid zemědělský, přes všechna obmezení disposičního práva, uložená jim nabyvatelům a všem jejich právním nástupcům nemohou trvale zachovati toto výlučné postavení mezi ostatním majetkem pozemkovým, ale normálním vývojem místních poměrů, právě pro toto rozčlenění na nerozsáhlé parcely nejvýše hektarové, obyčejně však jen korcové, průběhem doby stále více zúčastní se známého pohybu půdy, obvyklého u tohoto druhu nemovitostí.

Dříve nebo později naskytne se kdosi, komu velice záležeti bude na tom, aby sousedovým přidělem svůj majetek zcelil, zaokrouhlil, či zhostil nepřijemné služebnosti, anebo jinak zvelebil, a zaplatí zaň každou cenu, třeba sebe větší pretium affectionis. Jiného zase poměry rodinné, a životní katastrofy donutí k odprodeji přidělu, a jest jen přirozeno, že ho nepřenechá tomu, kdo by za něj platil pouhou cenu přidělovou. Jindy opět přidělci hospodářství zanechávají, přesídlivají, nebo jsou peněžně tou měrou slabí, že nejsou s to pozemky jim přiřčené udržeti a hledají zaměstnání jiná, a poněvadž není kupce na celou jejich jednotku hospodářskou, uchvlní se k parcelaci, při níž zase dozajista neprodávají svých přidělů za tolik, kolik za ně sami dali. — Konečně stále četněji se přihází, že takovýmito přesuny vlastnictví přidělů napravují se omyly i krivdy řízení přidělového, neúmyslné neb náhodné, ale také intrikami osobní a stranické politiky způsobené, a také takové výkupy nedějí se jistě za cenu přidělovou. Uvedenými příklady nejsou ovšem vyčerpány všechny velice rozmanité případy, kdy nastává nezbytnost prodati přiděl, a získává ho ten, kdo nabídne za něj nejvíce, určitě víc, než kolik původně stál. Příslušná listina projde zcela bez závadly schvalovacím řízením, protože znalost zmíněného požadavku cit. § 37 zák. 81/20 jest již tak obecná, že stranám ani nenapadne uváděti do smluv cenu jinou než přidělovou. Bylo jistě velmi bláhové domění tvůrců tohoto paragrafu, že by se někdo dal dopadnouti při takovém přeplatku ceny přidělové, nebo dokonce ho sám vědomě a dobrovolně dal ve smlouvě psáti s úmyslem odvésti ho státu, pokud se týče fondu, jemuž podle záborových zákonů by připadl. —

Povážlivá jest však újma, kterou tím trpí státní pokladna na zkráceném poplatku převodním, a zejména finance obecní, na nevyměřené obecní dávce z přírůstku hodnoty nemovitostí, která byla by značná, protože vše-

chna nabytí přidělů stala se až po 31. pros. 1922, a tudíž při všech takových převodech nastoupila by zase sazba odstupňovaná od 3—2.5%. Při hromadnosti tohoto zjevu přizpůsobování cen tržových ustanovení zákona běží jistě o ztráty veliké a citelné jmenovitě pro pokladny obcí.

Bylo zřejmým úmyslem, vytvořiti z přidělů druh půdy, která by podle možnosti zůstala zachována nabyvatelům a jejich rodům, kterým stala by se rodinným fideikomisem, jehož by si vážily, a přičiňovaly by se, aby za všech okolností a s vynaložením všelikých obětí jej udržely od pokolení do pokolení. Ve značném počtu případů tomu tak jistě bude. Aby přiděly uvolněné tím, že původní přidělci nebo jich nástupci je podržeti nemíní nebo nemohou, nebyly skupovány veličinami peněžně silnými, zabráni vždycky dosavadní předpisy o osobních a majetkových vlastnostech a poměrech jejich kupců. Naléhavě účelno jest však uvolnit a otevřítí vydatný zdroj příjmů státních a obecních uzavřený doposud nepochopitelným skutečným potřebám, normálním vývojem životním se vytvořivším. Není snad přece udržitelno, aby statisíce hektarů půdy přidělové byly pro vždy znehodnoceny na úroveň ceny přidělové, v domnělý prospěch její majitelů, kteří sami přes toto ochránářství — arci pochybené, při dalším jejím zcizování řídí cenu každého kousku přidělu podle hospodářské konjunktury a přeplácejí ho, jak právě záleží na jeho získání. Až ku podivu jest, jak zájem fiskální, který jinde vymáhá neústupně což jeho jest, v tomto oboru nepostihuje to, co jest tak na snadě. Dosavadním zněním § 37 zák. č. 81/20 připravil stát sám sebe i svoje obce již o značný příjem každoroční, poněvadž těžkopádnost ve sledování poměrů, vyvinujících se jinak než bylo zamýšleno nebo předpokládáno, neodhodlala se k jeho přiměřené a zejména včasné novelisaci.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Pokud přísluší v rejstříkových záležitostech týkajících se společností s ručením obmezeným finanční prokuraturě jako státnímu zástupčímu úřadu právo rekursu.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 27. září 1930 č. RI 603/30. Vrchní soud v Praze z 14. června 1930 RIV 233/30. Krajský soud obchodní v Praze ze dne 1. dubna 1930 Firm 348/30.)

Soud rejstříkový povolil na žádost výmaz firmy »X, společnosti s ruč. obm. v likvidaci« po skončení její likvidace.

Proti usnesení tomu podala stížnost finanční prokuratura, jelikož prý nebylo vykázáno svolení příslušné berní správy, že proti zápisu výmazu této firmy z obchodního rejstříku nemá námitek.

Soud rekursní vyhověl stížnosti té a napadené usnesení v ten rozum změnil, že se návrh na výmaz zmíněné firmy, společnosti s ruč. obm. v likvidaci, pro tentokrát zamítá a že bude zápis výmazu prvním soudem již provedený zase vymazán, nepředloží-li žadatelka ve lhůtě, jež jí k tomu účelu ustanoví soud rejstříkový, výkaz svolení berní správy příslušné, že nemá proti výmazu firmy té námitek.

Nejvyšší soud vyhověl na to dovolací stížnosti společnosti a usnesení rekursního soudu v ten smysl změnil, že se rekurs finanční prokuratury do usnesení rejstříkového soudu odmítá.

Odůvodnění: Podle § 102 zákona ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z. platí o opovědích, oznámeních a sděleních obchodního soudu v tomto zákoně předepsaných a o činnostech, která soudu v této příčině přísluší, předpisy platné o vyřizování prací, které se vztahují k obchodnímu rejstříku (odst. 1.). Jeden opis opovědi a dokladů pro obchodní rejstřík v tomto zákoně v § 9, 51, 53, 56 a 107 předepsaných, jež k opovědi povinný má předložit, jest po vykonaném zápisu zaslati rej-